

रयत शिक्षण संस्थेचे,
कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, मोखाडा, जि. पालघर.

दि. १३/०१/२०२०

विद्यार्थी नोटीस

महाविद्यालयातील तृतीय वर्ष – कला या वर्गातील विद्यार्थ्यांना कळविण्यात येते की, महाविद्यालयातील इतिहास विभागामार्फत पेपर क्र. IX (वारसा पर्यटनाची ओळख) या मुंबई विद्यापीठाच्या पाठ्याक्रमाला अनुसरून 'ऐतिहासिक प्राचीन पांडव लेणी (नाशिक) क्षेत्र भेट' देण्यासाठी दि. १५/०१/२०२० रोजी सकाळी १०:३० वा. जाण्याचे योजिले असून विद्यार्थ्यांनी वेळेत हजर रहावे. विद्यार्थ्यांनी आपापले अत्यावश्यक साहित्य सोबत आणावे, तसेच ओळखपत्र व पालकांचे संमती पत्र आवश्यक आहे. याची नोंद घ्यावी.

keeri
प्र. प्राचार्य
कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय
मोखाडा, जि. पालघर

दि. १५/०१/२०२०

ऐतिहासिक प्राचीन पांडव लेणी (नाशिक) क्षेत्र भेट

अहवाल

पश्चिम भारतातील एक महत्त्वाचा हीनयान (थेरवाद) व महायान लेणी-समूह. या लेणी नाशिक शहरापासून पश्चिमेला सुमारे ८ किमी. अंतरावर मुंबई-आग्रा राष्ट्रीय महामार्गालगत आहेत. येथे तीन टेकड्या असून त्यांपैकी त्रिकोणी आकाराच्या 'त्रिरश्मी' टेकडीवर लेणी खोदल्या आहेत. लेणींतील शिलालेखांमध्येही 'त्रिरश्मी' या नावाची प्राकृत रूपे 'तेकिरसी' व 'तिरन्हु' अशी आली आहेत. स्थानिक लोक या लेणींना 'पांडव (पांडू) लेणी' या नावाने ओळखतात. पांडव लेणींचा अभ्यास जे. विल्सन (१८४७-४८), जे. स्टीव्हन्सन (१८५३), एडवर्ड वेस्ट व ऑर्थर वेस्ट (१८६७-६८), फर्ग्युसन व बर्जेस (१८८०), भगवानलाल इंद्रजी (१८८३), वॉल्टर स्पिंक (१९५४), ट्राबोल्ड (१९७०), दहेजिया (१९७२), ढवळीकर (१९७४, १९८४ व १९८६), वीनर (१९७७), जाधव (१९८०), एस. नागराजू (१९८०-८१), अलोने (१९८८), अ. जामखेडकर (२००२), मंजिरी भालेराव (२००९) इ. संशोधकांनी केला आहे. पांडव लेणी प्रामुख्याने बौद्ध धर्माच्या हीनयान व महायान पंथांच्या कालखंडात खोदण्यात आली. येथे एकूण २७ ब्राह्मी शिलालेख कोरले असून त्यातून सातवाहन व पश्चिमी क्षत्रप (क्षहरात) यांच्या इतिहासाविषयी उपयुक्त माहिती मिळते. या लेणी-समूहात एक चैत्यगृह असून बाकीचे सर्व विहार आहेत. साधारणपणे येथील विहारांची ओसरी, मंडप व सभोवताली खोल्या अशी स्थापत्य-रचना आढळून येते. येथील स्तंभांचा घटकक्रम साधारणपणे अष्टकोनी स्तंभ, घंटाशीर्ष, आमलकयुक्त चौरसाकृती घटक, त्यावर स्वारशिल्प आणि कठडा असा आहे. साधारणपणे इ. स. पू. पहिल्या शतकापासून ते इ. स. सातव्या शतकापर्यंत येथे लेणी संबंधित कार्य सुरू होते. मूळच्या हीनयान लेण्यांत नंतर सुमारे सहाव्या शतकात महायान परंपरेसाठी आवश्यक असे बदल करण्यात आले. बऱ्याचशा लेण्यांत बौद्ध शिल्पे कोरण्यात आली आहेत. यातील गौतम बुद्ध यांची शिल्पे स्थानक, प्रलंबपादासन, पद्मासन, सिंहासन तसेच ध्यानमुद्रा, धर्मचक्रप्रवर्तनमुद्रा, वरदमुद्रा व महापरिनिर्वाणमुद्रेत कोरण्यात आली आहेत. सोबत बोधिसत्त्वांची (पद्मपाणी, वज्रपाणी, मैत्रेय इ.) शिल्पेही पाहावयास मिळतात. येथे एकंदरीत २४ लेणी असून भारतीय पुरातत्त्व सर्वेक्षण विभागाने या उत्तराभिमुख लेणींना पूर्वेकडून पश्चिमेकडे अनुक्रमांक दिले आहेत.

अश्या या पांडू (पांडव) लेणी – नाशिक या ठिकाणी इतिहास विभागामार्फत दि. १५/०१/२०२० रोजी मुंबई विद्यापीठाच्या तृतीय वर्ष – कला इतिहास विषयातील सत्र - V अभ्यासक्रमाच्या पेपर -IX 'वारसा पर्यटनाची ओळख' या पेपरमधील ऐतिहासिक वारसा (भारतातील लेण्या) या विभागाला

रयत शिक्षण संस्थेचे,

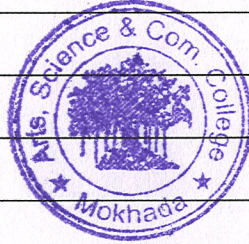
कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, मोखाडा, जि. पालघर.

दि. १५/०९/२०२०

वर्ग - तृतीय वर्ष - कला

ऐतिहासिक प्राचीन पांडव लेणी (नाशिक) क्षेत्र भेट - उपस्थिती

अ.क्र.	विद्यार्थी नांव	सही
1)	Saikh Shakira Ajir	Saikh
2)	Lahare Deyyani Madhukar	Lahare
3.	Nikhade Savita Suresh	Nikhade
4.	Bansari Raju Basir	Bansari
5.	Bhusare Dhanraj Ravasi	Bhusare
6)	Bhogade Pramila Dhakal	Bhogade
7)	Valani Aranjana Ramdas.	Valani
8.)	Tumbade Usha Hanichandra	Umbade
9)	Nadage Kshama Sakharanb	Nadage
10)	Dhanagare Madhuri Laxman	Dhanagare
11.	Bhurasud Umesh Raghunath	Bhurasud
12)	Bhogade Pramila Dhakal	Bhogade
13.	Patekar Jyoti Ramdas	Patekar
14)	Gawari Dhanbha Tukaram	Gawari

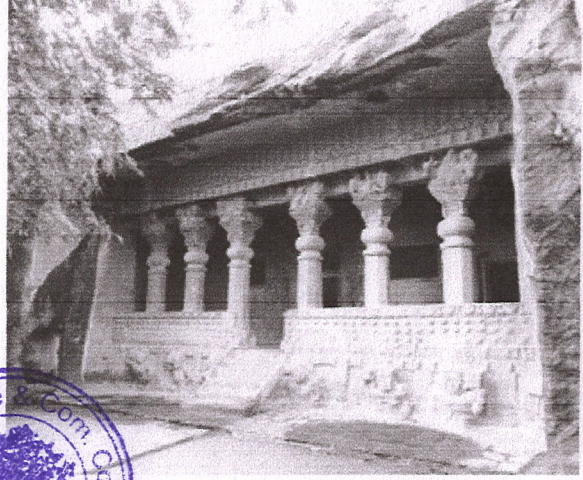
समन्वयक
मोखाडा, जि. पालघर (कला. प्रा.)

Head
Department of History
Arts, Sci. & Com. College
Mokhada, Dist. Thane

Head
प. प्राचार्य
कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय
मोखाडा, जि. पालघर

अनुसरून क्षेत्र भेट आयोजित केली होती. या क्षेत्र भेटीत एकूण १४ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला होता. या क्षेत्र भेटीचे आयोजन इतिहास विभाग प्रमुख सह. प्रा. शिंदे पी. जे. आणि सहा. प्रा. भोये डी. आर. यांनी केले होते.

[Handwritten signature]
समन्वयक
(भोज्ये- डी. आर.)

[Handwritten signature]
Head
Department of History
Arts, Sci. & Com. College
Mokhnada, Dist. Thane

here :-
प. प्राचार्य
कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय
मोखाडा, जि. पालघर